

AİLE KALIPLARINDAKİ DEĞİŞİM VE FARKLILIKLARIN ÇÖZÜMLENMESİ

Ayşegül DEMİR¹

¹Dr. Öğr. Üyesi, Sinop Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-7328-4492

Demir, Ayşegül. "Aile Kalıplarındaki Değişim ve Farklılıkların Çözümlemesi", ulakbilge, 53 (2020 Ekim): s. 1097–1108. doi: 10.7816/ulakbilge-08-53-02

ÖZ

Aile kalıpları, kültürel, örgütsel, sınıfsal, gündelik yaşam açısından değerlerin ağırlıkta olduğu aile yapılarındaki çeşitliliği ifade etmektedir. Gündelik yaşam döngüsü içerisinde aile deneyimindeki çeşitlenmeler geleneksel aile kalıplarında görülen örgütlenmelerde değişime ve farklılığa neden olmaktadır. Bu açıdan, aile yapısı içerisinde, toplumda tek bir yönde ağır basan geleneksel kalıpların dönüşümünün etkisiyle ailenin nasıl olması gerektiği yönündeki soruların açığa çıkarılması söz konusu olmaktadır. Bu sebeple çalışmada, aile kalıplarındaki değişim ve farklılıkların çözümlemesi hedeflenmektedir. Çalışmada, TÜİK istatistiklerinin ve T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın konuya ilişkin yayınlarının taranarak belge incelemesi tekniği ile içerik analizi yapılmıştır. Çalışmanın bulguları, klasik geleneksel aile ve çekirdek aile biçiminde ayrılan sınıflandırmaların ötesinde, özellikle günümüz toplumlarında bariz şekilde görünürlüğü artan "tek ebeveynli aileler" ve "tekrar evlenme" deneyimi üzerine kurulu aileler olarak sınıflandırılan temalar üzerinden şekillenmiştir. Sonuç olarak, aile kalıplarındaki klasik sembolik göstergelere ilişkin kendini gösteren bu değişim ve farklılıkların ne şekilde ve nasıl olduğunun ortaya çıkarılması, aile yapısındaki kırılmaların nedenlerini anlamak açısından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Aile kalıpları, tek ebeveynli aileler, tekrar evlenme

Makale Bilgisi:

Geliş: 5 Ağustos 2020

Düzeltilme: 30 Ağustos 2020

Kabul: 25 Eylül 2020

Giriş

Aile, bireyin yaşamı boyunca duygusal ilişkileri, olumlu veya olumsuz boyutlarıyla en yoğun şekilde yaşadığı toplumsallaşma sürecinin temelidir. Bu süreçte kültürün aktarıcısı olan aileler, inanç, yaşam tarzı, ekonomik gelir değerler gibi birçok açılarından farklılıklar göstermektedir. Aile bağları, birey ailesinden zarar görmüş olsa da duygusal anlamda zedelenme de yaşasa hayat boyu devam etmektedir (Zencirkıran, 2018: 91). Tarihsel süreç içerisinde ailenin yapısında, görevlerinde ve üyelerinin sayısında sürekli değişimler olmuştur. Farklı toplumsal değerler ve ilişkiler, aile yapılarındaki değişimler sonucunda oluşan farklılıkların en önemli nedenleri olmaktadır (Bayer, 2013). Zamanla aileler giderek çekirdekleşmekte, aile büyüklüğü küçülmekte, evlenme yaşı büyümekte ve çocuk sayısı azalmaktadır. Bu daralan akrabalık sistemi içerisinde boşanmalar, tek ebeveynli aileler ve tekrar evlenme süreçleri aile kalıplarında değişim ve farklılıkların yeni yüzü olmuştur (Güçlü, 2005: 86).

Tek ebeveynlik, değişen bir durum olma eğilimi göstermekte ve sınırları bir statüye giren ve ortaya çıkan çok sayıda yol ile bulanıklaşmaktadır. Ancak bugün tek ebeveyn ailelerin çoğunlukla ayrılık ya da boşanma sonucu olduğu ortaya çıkmaktadır (Giddens ve Sutton, 2017: 417). Boşanma durumunun artışı veya eşin ölümü, beraberinde farklı risk gruplarının oluşmasını da gündeme getirmektedir. Özellikle günümüzde tek ebeveynli hanelerin sayısı giderek artmaktadır. Yoksulluk, bu sorunların en başında gelmektedir. Tek ebeveynli ailelerin yaşamsal koşulları, modern kentsel mekanlarda eski dayanışma ağlarının dejenere olması, aile ve akrabalık ilişkilerinin farklılaşması olarak sayılabilecek unsurların yoksullukla birleşmesi sonucunda olumsuz etkilenmektedir (Aksan, 2013: 192).

Tek ebeveyn olarak kadının iş gücüne katılımının hala sınırlı olması ve ekonomik özgürlüğe sahip olmaması bu durumla yakından ilişkilidir. Ayrıca annenin tek ebeveyn olduktan sonra çalışması önündeki en büyük engeller, çocuk bakımından da sorumlu olduğu göz önüne alındığında ücretsiz kreş gibi imkânların olmaması veya annenin evliliğin ilk gününden itibaren vasıflı bir işte çalışmamış olması olarak sayılabilir (ASAGEM, 2011: 179).

Günümüze kadar ortaya çıkan genel eğilimlere bakıldığında; bireylerin giderek daha ileri yaşlarda evlendikleri, eşlerini yakın çevre dışından buldukları, evlilik kararını daha çok kendilerinin aldıkları ve geçmişe nazaran daha sık boşandıkları ve/veya tekrar evlendikleri görülmektedir. Bu eğilimlerin toplumsal değişim ve modernleşme süreci ile birlikte yaşanan bireyselleşmenin birer sonucu olarak karşımıza çıktığı söylenebilir (ASAGEM, 2015: 7). Boşanmaların yaygınlaştığı toplumlarda boşanmış ebeveynler tarafından büyütülen çocukların oranı da artmaktadır. Ebeveynleri boşanmış çocukların büyüme ve gelişme dönemlerinde ebeveynleri birlikte olan çocuklara göre daha fazla oranda maddi ve maddi olmayan sorunlarla karşılaştıkları gözlenmektedir (ASAGEM, 2015: 21).

Aile yapısına ilişkin argümanları doğrultusunda, genel olarak “insan ve dünyası arasındaki anlamlı ve karşılıklı ilişkiler” odağına konumlanan sembolik etkileşimciliğin çıkış noktası, insanın dünyayı ona yüklediği anlamlar çerçevesinde algılaması ve anlamların karşılıklı ilişkiler sürecinde oluşması üzerine iki temel varsayım olmaktadır. Bu yaklaşımda aile, diğer toplumsal kümeler gibi bilgi, inanç, tutum, değer ve rollerden oluşan simgesel iletişimin belirlediği bir etkileşim odağı olarak kabul edilmektedir (Canatan, 2013: 43).

Sembolik etkileşim yaklaşımına göre, insanlar fiziksel bir çevre kadar sembolik bir çevrede yaşamakta ve akıllarında karmaşık semboller setini etmektedirler. İnsanlar, değer yargılaması yaparak bir kendilik duygusu geliştirmektedir. Böylece, insanlar hem tepki verenler hem de etkileyenlerdir. Bu yaklaşımı benimseyenler, bu varsayım ağının içerisinde aile kurumunun etkileşim içinde bulunan kişilerin birliğini ifade ettiğini belirtmektedirler. Bu yaklaşıma göre, “aile üyelerinin rol analizine ek olarak, otorite örüntüleri, iletişim süreçleri, çatışma, sorun çözme, karar alma ve stres reaksiyonu, aile etkileşiminin diğer görünümüleri, evlenmeden boşanmaya kadar tüm etkileşim süreçleri statü sorunları” aile içinde yaşayanların durumlarının nasıl tanımlandığı açısından önemli olmaktadır (Güçlü, 2005: 65-66). İnşa edilmiş dünyanın birer parçasını ve gerçekliğini oluşturan aile kurumu, insanların tarihsel ve toplumsal süreçte yeniden belirlenen rollerinin oynandığı bir sahne olmaktadır (Demir, 2019: 96).

Makro düzeyde bakıldığında aile, günümüze kadar birçok büyük değişimlere uğrayan ve üzerinde tam olarak tanım yapılması oldukça güç olan bir toplumsal kurum görünümü kazanmaktadır. Mikro düzeyde ele alındığında ise, içerisinde “samimiyet” unsuruna bağlı ilişkilerin hâkim olduğu bir ağ ile örülü yumak olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu ağ, Sembolik Etkileşim Yaklaşımı açısından aile yaşamını, ideal bir perspektiften ele alıp sembolik evrenlerle resmederek aile üyelerinin arasında gerçekleşen birçok paylaşımın duygusal bağlarla biraradalığının kurulmasında bir katalizör görevi üstlenmektedir. Böylece aile, sadece kendi bireyselliği içinde sıkışıp kalmadan, üyelerinin toplumsal çevre ile bağlantılar kurması sonucunda farklı şekillerde ortaya çıkan organizasyonlarla birlikte kültürel olarak bir değişime uğrayarak farklılaşmaktadır.

Bu çalışmada, TÜİK istatistiklerin ve T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’nın konuya ilişkin yayınlarının taranarak belge incelemesi tekniği ile aile kalıplarındaki değişim ve farklılıkların çözümlemesinin yapılması

amaçlanmaktadır. T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde çalışmalar yapan Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü (ASAGEM), aile kurumuna yönelik ortaya çıkan sorunlara karşılık çözümlerin üretilmesi temel hedefini gerçekleştirmeyi amaçlayan merkez olması sebebiyle çalışmanın odağındaki ana kaynaklarından birini oluşturmaktadır.

Yöntem

Nitel yaklaşım toplumsal gerçeklik, kültürel anlam ifade eder. Etkileşim içindeki süreçlere, olaylara odaklanır. Hakiki olma kilit noktadır. Değerler vardır ve açıkça görünür. Kuram ve veriler kaynaşmıştır. Durumla sınırlıdır. Az sayıda olay, özne söz konusudur. Tema analizi gerektirir. Araştırmacı ilişki içindedir (Neuman, 2014). Nitel araştırma, bilginin derinliği ve özgünlüğünün önemli olduğu iddiasını savunarak büyük örneklemeler yerine, küçük çalışma gruplarından elde edilen derin ve özellikli verilere odaklanmaktadır (Baltacı, 2019). Çalışmada, nitel araştırma yöntemleri aracılığıyla TÜİK istatistiklerinin ve T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın konuya ilişkin yayınları taranmıştır. Yayınların tamamı incelenerek çalışmanın sınırlandırılması gereği duyulmuştur. Bu nedenle sadece yayın paketleri içerisinde yer alan Aile Eğitim Programı kapsamındaki yayınların verileri incelemede dikkate alınmıştır. Verilerin çözümlemesi ve analizinde belge incelemesi tekniği ile içerik analizi yapılması uygun görülmektedir. Çalışmanın bulgularında aile kalıplarındaki değişim ve farklılıkların ne şekilde ve nasıl olduğuna ilişkin, "tek ebeveynli aileler" ve "tekrar evlenme" temalarının temsil edici nitelikleri odak noktası olup bu temalar ekseninde inceleme ve değerlendirme yapılmıştır.

Bulgular

Çalışmanın bulguları, klasik geleneksel aile ve çekirdek aile biçiminde ayrılan sınıflandırmaların ötesinde, özellikle günümüz toplumlarında bariz şekilde görünürlüğü artan "tek ebeveynli aileler" ve "tekrar evlenme" deneyimi üzerine kurulu aileler olarak sınıflandırılan temalar üzerinden şekillenmektedir. Çalışmanın bu kısmında tek ebeveynli aileler ve tekrar evlenme temalarını karşılayan veriler, TÜİK istatistiklerinden ve Aile ve Sosyal Çalışma Bakanlığı yayınlarından yararlanılarak elde edilmiştir. Aile ve Sosyal Çalışma Bakanlığı yayınlarından Aile Eğitim Programı yayın paketlerinde 14 (on dört) adet kitap ve 21 (yirmi bir) adet kitapçık olmak üzere toplamda 35 (otuz beş) adet yayın bulunmaktadır. Bu program kapsamında yayınlanan 35 (otuz beş) adet yayının tamamının 2012 yılında yayımlandığı gözlenmektedir. Bu yayınlar taranarak temalara ilişkin kısımlar sınırlandırılmış, mikro düzeye indirgenerek incelenmiş ve temalara ilişkin kısımları çalışmada ilgili temalarla ilişkilendirilerek aktarılmıştır. İstatistikler ve kaynaklardan edinilen veriler sonucunda, aile kalıplarındaki değişim ve farklılıkların "tek ebeveynlik" ve "tekrar evlenme" olguları etrafında belirginlik gösterdiği görülmektedir (TÜİK, 2019; TAYA, 2006; TAYA, 2011; TAYA, 2016; ASAGEM, 2020).

Tablo 1: "Tek Ebeveynli Aileler/Tekrar Evlenme" Kapsamında İncelenen Kitaplar Listesi

Sıra	Yayın Paketi	Yayın Adı	Yıl	Sayfa
1	Aile Eğitim Programı Yayınları	Hayatın İlk Çeyreği	2012	141
2	Aile Eğitim Programı Yayınları	Evlilik ve Aile Hayatı	2012	177
3	Aile Eğitim Programı Yayınları	Aile Yaşam Becerileri	2012	105
4	Aile Eğitim Programı Yayınları	Üstün Yetenekli Çocuklar ve Aileleri	2012	135
5	Aile Eğitim Programı Yayınları	Tek Ebeveynli Aileler	2012	153
6	Aile Eğitim Programı Yayınları	Kişi Hakları	2012	89
7	Aile Eğitim Programı Yayınları	Aile Hukuku	2012	89
8	Aile Eğitim Programı Yayınları	Medyayı Kavramak	2012	105
9	Aile Eğitim Programı Yayınları	Aile ve İnternet	2012	129
10	Aile Eğitim Programı Yayınları	Sağlık Okuryazarlığı	2012	153
11	Aile Eğitim Programı Yayınları	Sağlıklı Yaşama ve Hastalıklardan Korunma	2012	197
12	Aile Eğitim Programı Yayınları	Üreme Sağlığı ve Sağlıklı Annelik	2012	189
13	Aile Eğitim Programı Yayınları	İlkyardım	2012	193

Kaynak: ASAGEM, 2020, <https://ailevecalisma.gov.tr/athgm/yayin-kaynak/yayinlar/>

Kitaplar kategorisindeki yayınlar sırasıyla; Hayatın İlk Çeyreği, Evlilik ve Aile Hayatı, Aile Yaşam Becerileri, Üstün Yetenekli Çocuklar ve Aileleri, Tek Ebeveynli Aileler, Kişi Hakları, Aile Hukuku, Medyayı Kavramak, Aile ve İnternet, Sağlık Okuryazarlığı, Sağlıklı Yaşama ve Hastalıklardan Korunma, Üreme Sağlığı ve Sağlıklı Annelik ve

İlk yardım adlı çalışmalardır. Tablo 1’de kitaplara ait yayın sırası, yayın paketi, yayın adı, yıl ve sayfa sayısı bilgileri aşağıda gösterilmektedir (ASAGEM, 2020):

Kitapçık kategorisinde; Okul ve Aile, Değerlerin Edinilmesinde Ailelerin Rolü, Hukuk Okuryazarlığı, İş Hayatı ve Hukuk, Özel Gereksinim Grupları, Aile Bütçesi ve Kaynak Yönetimi, Finansal Okuryazarlık, Enerji Tasarrufu, Aile ve Alışveriş, Kendi İşini Kurmak İsteyenler için Girişimcilik Kılavuzu, Medyayı Tanımak, Bilinçli Medya Kullanımı, Çocuk ve Ergen Sağlığı, Yaşlı Sağlığı, Madde Kullanım Riski ve Madde Bağımlılığından Korunma, Eğitici El Kitabı, Eğitici Materyal Kılavuzu Aile Eğitimi ve İletişimi, Eğitici, Materyal Kılavuzu Sağlık, Eğitici Materyal Kılavuzu Hukuk, Eğitici Materyal Kılavuzu İktisat ve Eğitici Materyal Kılavuzu Medya adlı yayınlar yer almaktadır. Tablo 2’de kitapçıklara ait yayın sırası, yayın paketi, yayın adı, yıl ve sayfa sayısı bilgileri aşağıda gösterilmektedir (ASAGEM, 2020):

Tablo 2: “Tek Ebeveynli Aileler/Tekrar Evlenme” Kapsamında İncelenen Kitapçıklar Listesi

Sıra	Yayın Paketi	Yayın Adı	Yıl	Sayfa
1	Aile Eğitim Programı Yayınları	Okul ve Aile	2012	61
2	Aile Eğitim Programı Yayınları	Değerlerin Edinilmesinde Ailelerin Rolü	2012	89
3	Aile Eğitim Programı Yayınları	Hukuk Okuryazarlığı	2012	53
4	Aile Eğitim Programı Yayınları	İş Hayatı ve Hukuk	2012	81
5	Aile Eğitim Programı Yayınları	Özel Gereksinim Grupları	2012	49
6	Aile Eğitim Programı Yayınları	Aile Bütçesi ve Kaynak Yönetimi	2012	65
7	Aile Eğitim Programı Yayınları	Finansal Okuryazarlık	2012	73
8	Aile Eğitim Programı Yayınları	Enerji Tasarrufu	2012	57
9	Aile Eğitim Programı Yayınları	Aile ve Alışveriş	2012	65
10	Aile Eğitim Programı Yayınları	Kendi İşini Kurmak İsteyenler için Girişimcilik Kılavuzu	2012	97
11	Aile Eğitim Programı Yayınları	Medyayı Tanımak	2012	65
12	Aile Eğitim Programı Yayınları	Bilinçli Medya Kullanımı	2012	97
13	Aile Eğitim Programı Yayınları	Çocuk ve Ergen Sağlığı	2012	101
14	Aile Eğitim Programı Yayınları	Yaşlı Sağlığı	2012	113
15	Aile Eğitim Programı Yayınları	Madde Kullanım Riski ve Madde Bağımlılığından Korunma	2012	105
16	Aile Eğitim Programı Yayınları	Eğitici El Kitabı	2012	81
17	Aile Eğitim Programı Yayınları	Eğitici Materyal Kılavuzu Aile Eğitimi ve İletişimi	2012	89
18	Aile Eğitim Programı Yayınları	Eğitici Materyal Kılavuzu Sağlık	2012	105
19	Aile Eğitim Programı Yayınları	Eğitici Materyal Kılavuzu Hukuk	2012	73
20	Aile Eğitim Programı Yayınları	Eğitici Materyal Kılavuzu İktisat	2012	57
21	Aile Eğitim Programı Yayınları	Eğitici Materyal Kılavuzu Medya	2012	57

Kaynak: ASAGEM, 2020, <https://ailevecalisma.gov.tr/athgm/yayin-kaynak/yayinlar/>

Çalışmada, Bakanlığın aile konusuyla ilişkin Aile ve Toplum Dergisi ve Gençler İçin Eğitim Paketi adlı yayınları broşür olarak yayımlanmıştır. Bulgulara ait tek ebeveynlik temasını ele alan ASAGEM tarafından yayımlanan *Tek Ebeveynli Aileler* ve tekrar evlenme konusunu ele alan *Türkiye’de Evlilik Tercihleri Araştırması* adlı çalışmalarda konular bütünsel ve ayrıntılı bir şekilde vurgulanarak işlenmektedir. İstatistikler ve kaynaklardan edinilen veriler sonucunda, aile kalıplarındaki değişim ve farklılıkların “tek ebeveynlik” ve “tekrar evlenme” olguları etrafında belirginlik gösterdiği görülmektedir.

Tek Ebeveynli Aileler ve İstatistiksel Göstergeler

Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu 1989 yılında ve Aile Danışma Merkezleri 1997 yılında kurulmuştur. Ücretsiz hizmet verilen Aile Danışma Merkezlerinde, ailelerin karşılaşılabileceği sosyal, ekonomik, toplumsal ve psikolojik sorunlarla destek olabilmek için ailelere danışmanlık yapılmaktadır. Ailenin Korunmasına Yönelik Kanun, 1998 yılında yürürlüğe girmiştir. Bu kanunla, “eşlerden birinin ya da çocukların aile içi şiddete maruz kalmaları durumunda, alınacak tedbirler konusunda düzenlemeler yapılmış, şiddet uygulayan eşin evden uzaklaştırılmasına benzer tedbirlerin kanun

güvencesi kapsamına alınmıştır. Aile Mahkemeleri, 18.01.2003 tarihinde yürürlüğe giren kanun ile kurulmuştur. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, 2004 yılında Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü olarak yeniden yapılandırılmıştır. SHÇEK, kreş, yaşlı bakımevleri gibi ailenin işlerini devralana hizmetlerin ve aile dışı kurumsal yapıların temel sorumluluğunu üstlenmektedir. "SHÇEK izni ile açılan özel kreş ve gündüz bakımevlerinde ise, yönetmelik gereği, her kreşte en az iki çocuk olmak olacak şekilde %5 oranında kontenjan ayrılmış; bu kontenjan dâhilinde ücretsiz bakım hizmeti verilmesi şart koşulmuştur. Bu ücretsiz bakımdan, eşi vefat etmiş ve çalışan ebeveynlerin çocukları ve çalışmak zorunda olan ve boşanmış kişilerin çocukları da yararlanabilmektedir" (ASAGEM, 2011: 36-38).

Tablo 3. Türkiye’de (ayrıntılı) Aile Yapısının Değişimi, 1978-2016, TAYA (2016)

Aile Yapısı	1978	1988	1998	TAYA2006	2008	TAYA2011	2013	TAYA2016
Tek Ebeveynli	3,0	4,3	5,2	6,2	6,3	11,8	8,5	11,4
Tek Ebeveynli- Erkek	1,0	1,7	1,9	1,7	2,0	4,4	3,5	4,1
Tek Ebeveynli- Kadın	2,0	2,6	3,3	4,5	4,4	7,3	5,0	7,3

Tablo 4. Aile Yapılarının Evlilik Kuşaklarına Göre Yüzde Dağılımı, TAYA (2016)

Aile Yapısı	2007-2016	1997-2006	1987-1996	1982-1986	1972-1981	1962-1971	<1962
Tek Ebeveynli	0,3	1,2	2,2	3,4	0,3	0,5	0,3
Tek Ebeveynli- Erkek	0,0	0,2	0,3	0,6	3,6	2,5	2,3
Tek Ebeveynli- Kadın	0,3	1,0	1,9	2,8	3,6	5,9	6,3

Tablo 5. Hanehalkı Üyelerinin Yaş Gruplarına Göre Aile Yapısı Temelinde Yüzde Dağılımı, TAYA (2016)

Aile Yapısı	0-17	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65+	Toplam
	2016							
Tek Ebeveynli	24,5	17,1	17,8	15,3	13,4	6,4	5,6	100,0
Tek Ebeveynli- Erkek	25,6	10,4	19,2	16,7	10,4	8,3	9,4	100,0
Tek Ebeveynli- Kadın	24,4	18,0	17,6	15,1	13,8	6,1	5,1	100,0

Tablo 6. Hanehalkı Üyelerinin Cinsiyete Göre Aile Yapısı Temelinde Yüzde Dağılımı ve Cinsiyet Oranları, TAYA (2016)

Aile Yapısı	Kadın yüzdesi	Cinsiyet oranı*	Kadın yüzdesi	Cinsiyet oranı*	Kadın yüzdesi	Cinsiyet oranı*
	TAYA-2006		TAYA-2011		TAYA-2016	
Tek Ebeveynli	36,2	56,7	61,1	63,6	63,1	58,4
Tek Ebeveynli- Erkek	62,9	169,9	37,0	169,9	24,6	306,1
Tek Ebeveynli- Kadın	32,3	47,8	64,3	55,6	66,7	49,8

Tablo 7. Hanelerin Sosyoekonomik Seviyesinin Aile Yapılarına Göre Yüzde Dağılımı, TAYA (2011) - TAYA (2016)

Aile Yapısı	Çok yüksek	Yüksek	Orta	Düşük	Çok düşük	Toplam
2011						
Tek Ebeveynli	3,5	12,1	24,4	49,1	11,0	100,0
Tek Ebeveynli- Erkek	3,9	3,9	15,7	64,7	11,8	100,0
Tek Ebeveynli- Kadın	3,7	13,4	25,8	46,6	10,6	100,0
2016						
Tek Ebeveynli	4,4	13,0	31,6	36,9	14,1	100,0
Tek Ebeveynli- Erkek	12,5	8,8	33,8	35,0	10,0	100,0
Tek Ebeveynli- Kadın	3,6	13,4	31,4	37,1	14,5	100,0

Tablo 8. Tek Ebeveynli Aileler, İşgücü İstatistikleri 2019

Hanehalkı tiplerine göre fertlerin işgücü durumları				
Labour force status by household types [15+ yaş - age]		Toplam		
Yıllar - Years		İşgücüne katılma oranı Labour force participation rate	İstihdam oranı Employ- ment rate	İşsizlik oranı Unemp- loyment rate
2019	Toplam - Total	53.0	45.7	13.7
	Tek kişilik hanehalkı One-person households	39.0	34.7	11.1
	Tek çekirdek aileden oluşan hanehalkı One-family households	54.8	47.3	13.7
	Sadece eşlerden oluşan çekirdek aile Couple without resident children	41.5	38.2	8.0
	Eşler ve çocuklardan oluşan çekirdek aile Couple with at least one resident child	58.6	50.3	14.1
	Tek ebeveyn ve çocuklardan oluşan çekirdek aile Lone parents with at least one resident child	49.2	38.9	20.9
	En az bir çekirdek aile ve diğer kişilerden oluşan hanehalkı Extended-family households	49.7	42.6	14.2
	Çekirdek aile bulunmayan birden fazla kişiden oluşan hanehalkı Multi-person no-family households	61.5	51.3	16.5

Kaynak: TÜİK, İşgücü İstatistikleri, 2019

Türkiye’de aile konusuna ilişkin araştırmalara bakıldığında; 1968 yılında, HÜNEE tarafından yapılan “Aile Yapısı Araştırması”, 1988 yılında gerçekleştirilen “Türk Aile Yapısı” ve 2006 yılında ASAGEM tarafından gerçekleştirilen “Türkiye’de Aile Yapısı Araştırması” olmak üzere üç temel nicel çalışma bulunmaktadır. Yapılan bu araştırmaların yöntem, amaç ve sorular açısından birbirlerine benzerlik gösterdiği görülmektedir. Üçü de Türkiye’deki aile yapısını ulusal düzlemde anket tekniği ile değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Özellikle 2006 yılında yapılan “Aile Yapısı Araştırması”nda iki tür soru biçimi dikkat çekmektedir. Bunlardan birincisi; olguları, statüyü ve cevaplayanların yaş, cinsiyet, evlilik durumu, meslek gibi özelliklerini öğrenmeyi amaçlayan objektif sorulardır. İkincisi; bireylerin bazı durum ve olaylara ilişkin tavır ve algılarını ölçen sübjektif sorulardır. Türkiye’de ortalama hane halkının büyüklüğü, 2006 verileri göz önünde bulundurulduğunda 3,8 oranında belirlenmektedir. Bu oranın kır ve kentte (Kır: 4; Kent: 3,7) farklılık gösterdiği ortaya çıkmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre, hanelerin %6’sının tek kişilik aile, %80.7’sinin çekirdek ve

%13'ünün ise geniş aile olduğu görülmektedir. Çekirdek aile tanımının kapsamı içine tek ebeveynli aileler de dâhil edilmektedir (ASAGEM, 2011: 28).

Türkiye'de aile konusuna ilişkin yapılan nitel araştırmalara bakıldığında, son derece sınırlı olduğu görülmektedir. Bu çalışmalarda çoğunlukla tek ebeveynliğin ve boşanmanın çocuk ve ebeveyn ilişkisi bakımından olumlu olmayan yönlerine odaklanılmaktadır. Literatürde tek ebeveynlik olgusunu ekonomik, sosyolojik, demografik ve hukuksal perspektiften irdeleyen yaklaşımların yetersizliği sebebiyle Türkiye'deki tek ebeveynli ailelerin dünyadaki örneklerle kapsamlı bir şekilde karşılaştırılması güç olmaktadır. Türkiye'de tek ebeveynli aileler ile ilgili yapılan çalışmalar; Şentürk'ün (2006), ailenin parçalanmasının çocuk üzerinde yarattığı etkiyi incelediği araştırma, Serin ve Öztürk'ün (2007), 17 ilköğretim okulunda 9-13 yaş grubundaki öğrencilerle yürüttüğü çalışma, Kaşifoğlu'nun (2008), bir çocuğun cinsel kimliğinin oluşumunda aile bireylerinin etkisini dile getirdiği çalışma, Yılmaz'ın (1998), iki ebeveynli ve boşanmış tek ebeveynli ailelerden gelen kız ve erkek üniversite öğrencileri arasında çalışma, Şirvanlı'nın (2003), 53'ü evli, 53'ü boşanmış ailelere sahip üniversite öğrencileri arasında yürüttüğü çalışma, Toksoy'un (2005), vefat nedeniyle tek ebeveynli olan ergenlerin uyum düzeylerini incelediği araştırma, Yıldız'ın (2004), ebeveynlerden birini ölüm nedeniyle kaybeden çocuğun yaşayacağı kaygıyı anlattığı çalışma olmaktadır (ASAGEM, 2011: 29-30).

Dünya'da yapılan aile araştırmalar dikkate alındığında, EUROSTAT raporunun gösterdiği sonuçlar da dâhil olmak üzere ekonomik boyutta gelişmiş ülkelerde tek ebeveynlik olgusuna sıklıkla rastlandığı söylenebilir. Bu rapora göre, "16 yaşın altında ya da 16- 24 yaşında olup ekonomik açıdan aktif olmayan ve ebeveyne bağımlı olan çocukların bulunduğu tek ebeveynli hane sayısı 15 AB ülkesinde 2001 yılında 4.3 milyondur; bu rakam 15 Avrupa ülkesindeki tüm hanelerin %3'ünü oluşturmaktadır. Bu oran, İngiltere'de %5; İspanya'da, İtalya'da ve Lüksemburg'da ise %1 civarındadır. Çocuklu ailelerden oluşan tüm haneler içinde ise tek ebeveynli hanelerin oranı bu ülkelerde %9'dur. Tek ebeveynli hanelerde ebeveynin cinsiyetine bakıldığında ise %90'ının kadınlardan oluştuğu görülmektedir. Bu oran tüm AB ülkelerinde benzerlik göstermekte ancak İsveç %26 erkek tek ebeveyn oranıyla farklılaşmaktadır. Yaş dağılımına baktığımızda ise %86'sının 25-49 yaş aralığı arasında olduğu söylenebilir. İrlanda'da 16-24 yaş arasında genç tek ebeveynli ailelerin oranı ortalamanın üzerinde iken (İrlanda %11; diğer AB ülkeleri ortalaması %2); Yunanistan ve Portekiz'de ise (Yunanistan'da %23, Portekiz'de %22; diğer AB ülkeleri ortalaması %11) 50-65 yaş grubundaki tek ebeveynlerin oranı ortalamanın üzerinde" görülmektedir (ASAGEM, 2011).

Avusturya örneği irdelendiğinde, aile yardımından faydalanan ailelerin çocukları için ayrıca vergi iadesi alma hususunda hak sahibi oldukları görülmektedir. Yapılan nakdi yardımlara ek olarak çocuk bakımı konusunda da devlet tarafından destek sağlanmaktadır. Böylece, kadınların iş gücünde yer almalarını kolaylaştırıcı politikaların önü açılmaktadır. Neredeyse tüm şehirlerde bütün üç yaş altı çocuklara yönelik kreşler mevcut bulunmaktadır. Üç yaş üstü çocuklara gelince de, onlar için okulların bünyesinde olan anaokulları yer almaktadır. Bunlarla birlikte gündüz bakım yuvalarını da saymak mümkün olmaktadır. Anneleri çalışan çocuklar ile ilgili gündüz bakım yuvalarında esnek bir program çalışması yapılmaktadır. İş gücü piyasasına yönelik 1997 yılından itibaren uygulanan politikaların bir yansıması olarak devletten maddi yardım alan ve sayısı azalan tek ebeveynli ailelerin durumu hükümet harcamalarında ortaya çıkmaktadır. Ebeveynlerin işe gitmelerini engelleyen en büyük etkenlerden birini, çocuk bakımı olduğundan bu sistemle anne babaları işte tutmak amacıyla çocuk yardımı yapılmaktadır. Bunun sonucu olarak çocukların üç yaşından itibaren okula gönderilmeleri teşvik edilmektedir (ASAGEM, 2006).

Finlandiya'da ise sosyal politikalar dâhilinde ailelere yönelik yardımlar yapılmaktadır. Bunları üç başlıkta toplamak gerekirse şu şekildedir: 1) Aile izni, 2) Aile hizmetleri ve 3) Aile yardımları. Aile yapısına bakılmadan bu yardımlar; anne için 105 gün doğum izni ve babalar için 18 gün izin olarak verilmektedir. Gelirle orantılı doğum yardımı ve doğum sonrası için de ebeveynlere 158 gün izin verilmektedir. Buna ek olarak bütün ailelere aylık çocuk bakım ödeneği tanzim edilmektedir. Tek ebeveynli ailelerin de yararlandığı barınma ödeneğine gelince de bu ödenekte özellikle geliri düşük olan insanların barınma maliyetlerini azaltmak hedef olarak belirlenmektedir. (ASAGEM, 2006).

İrlanda'daki duruma bakıldığında, yaşı on beşin altında çocuğu olan 802.500 aileden 104.800'ünün tek ebeveynli aile yapısına sahip olduğu görülmektedir. Tek ebeveynli ailelere Aile Destek Ajansı aracılığıyla danışmanlık hizmeti sunulmaktadır. Bu hizmetten ebeveynleri boşanmış olan veya vefat etmiş çocukların dışında bu kayıp sebebiyle yoksulluk yaşayan aileler faydalanabilmektedir. Aile Arabuluculuk Merkezleri olarak tek ebeveynli ailelere yardımcı olmak amacıyla kurulan merkezler, ayrılmış çiftlerin birbirleriyle diyalog içinde olması, uzlaşmaya varması ve birlikte karar alması amacını taşımaktadır. Bu merkezlerde ailelere çocuk bakımı, finansal destek ve mal varlığı sahipliği gibi konularına ilişkin ücretsiz danışmanlık verilmektedir (ASAGEM, 2006).

Birçok Avrupa ülkesinde olduğu gibi İspanya'da da aile modellerinin çoğunun değiştiği söylenebilir. Tek ebeveynli ailelerin sayısında artış burada da belirgin bir şekilde görülmektedir. Boşanma sürecinin, İspanya'da çıkarılan

yeni kanunla kolaylaştırılması söz konusu olmaktadır. Böylece, boşanma davaları uzun olmamakla birlikte üç ay süresi içerisinde sonuçlandırılmaktadır. Aile Danışma Merkezleri, çiftler arasında uzlaşma sağlanmasında bu süreçte oldukça etkili olmaktadır. Boşanan çiftlerin sayısına bakıldığında; anlaşarak ayrılanların sayısının anlaşma olmadan ayrılanların sayısından daha fazla olduğu dikkat çekmektedir. Anne-baba-çocuk üçgeninde kurulan ilişkinin sağlıklı bir şekilde devam etmesi için sivil toplum örgütleri 18 yaş ve altı çocuğu olan tek ebeveynli ailelere ilişkin devlet tarafından maddi olarak desteklene projede “aile buluşma noktası” açmaktadır. Çocuğun birlikte yaşadığı annesi veya babası tarafından merkeze getirilmesi sonucunda çocuk, birlikte yaşamadığı annesini veya babasını görebilmektedir. Uzmanlar, burada çocuklarına nasıl davranmaları gerektiği konusunda ebeveynlere destek sağlamaktadır (ASAGEM, 2006).

Tekrar Evlenme ve İstatistiksel Göstergeler

Boşanma ve eşin ölümü gibi faktörler bireyleri tekrar evlenmeye götüren nedenler olarak sayılmaktadır. Tekrar evlenme konusuna ilişkin eşin ölümü, boşanma ile karşılaştırıldığında daha farklı değişkenleri içinde barındırdığı saptanmaktadır. Eşin ölümünün kabullenilmesi ve bu sürecin atlatılması eşini kaybeden kişilerin tekrar evlenmesini daha kolaylaştırıcı olabilmektedir. Bunun tam karşısı olarak boşanan kişilerin tekrar evlenmesi, eski eşten kaynaklı olumsuz duygular sebebiyle oldukça zorlu bir sürece neden olabilir. Bunun sonucunda kişiler kendilerini daha suçlu hissedebilir. Boşanan kişiler eşi ölmüş kişilere karşılaştırıldığında evlenme oranlarının daha yüksek olduğu söylenebilir (Berardo, 1982).

Türkiye’de boşanmalarda zaman içinde bir artış yaşanmasına karşın bu durum esasen boşanan bireylerin yaşamlarını evlilik kurumu dışında devam ettirmek istedikleri anlamına gelmemektedir. Boşanan bireyler eğer demografik, sosyal ve ekonomik koşulları uygunsa tekrar evlenme yoluna yönelmektedir (Aile ve Sosyal, 21).

Tablo 7. Evlenme Sayısı, Kaba Evlenme Hızı, Boşanma Sayısı ve Kaba Boşanma Hızı

Yıl	Evlenme sayısı	Kaba Evlenme Hızı	Boşanma sayısı	Kaba Boşanma Hızı
2001	544 322	8,35	91 994	1,41
2002	510 155	7,73	95 323	1,44
2003	565 468	8,47	92 637	1,39
2004	615 357	9,10	91 022	1,35
2005	641 241	9,37	95 895	1,40
2006	636 121	9,18	93 489	1,35
2007	638 311	9,10	94 219	1,34
2008	641 973	9,04	99 663	1,40
2009	591 742	8,21	114 162	1,58
2010	582 715	7,97	118 568	1,62
2011	592 775	7,99	120 117	1,62
2012	603 751	8,03	123 325	1,64
2013	600 138	7,88	125 305	1,65
2014	599 704	7,77	130 913	1,70
2015	602 982	7,71	131 830	1,69
2016	594 493	7,50	126 164	1,59
2017	569 459	7,09	128 411	1,60
2018(r)	554 389	6,81	143 573	1,76
2019	541 424	6,56	155 047	1,88

TÜİK, Evlenme ve Boşanma İstatistikleri, 2019

TÜİK’in 2019 yılı verilerine göre, “evlenen çiftlerin sayısı 2018 yılında 554 bin 389 iken 2019 yılında %2,3 azalarak 541 bin 424 oldu. Bin nüfus başına düşen evlenme sayısını ifade eden kaba evlenme hızı binde 6,56 olarak gerçekleşti. Boşanan çiftlerin sayısı 2018 yılında 143 bin 573 iken 2019 yılında %8,0 artarak 155 bin 47 oldu. Bin nüfus başına düşen boşanma sayısını ifade eden kaba boşanma hızı binde 1,88 olarak gerçekleşti. Yıllara göre ortalama ilk evlenme yaşı incelendiğinde, her iki cinsiyette de ilk evlenme yaşının arttığı görüldü. Ortalama ilk evlenme yaşı 2019 yılında erkeklerde 27,9 iken kadınlarda 25,0 oldu. Erkek ile kadın arasındaki ortalama ilk evlenme yaş farkı ise 2,9 yaş

olarak gerçekleşti. Toplam evlenmeler içinde yabancı kişiler ile evlenme oranları yıllara göre incelendiğinde, yabancı damat oranına göre yabancı gelin oranının arttığı görüldü. Yabancı gelinlerin sayısı 2019 yılında 23 bin 264 olup toplam gelinlerin %4,3'ünü oluştururken yabancı damatların sayısı 4 bin 580 olup toplam damatların %0,8'ini oluşturdu" (TÜİK, 2019). Aşağıdaki görülen Tablo 7'de evlenme sayısı, kaba evlenme hızı, boşanma sayısı ve kaba boşanma hızı gösterilmektedir.

Tablo 8. Yıllara Göre Evlenme, Tekrar Evlenme, Boşanılan Kişi ile Tekrar Evlenmeler ASPB (2014)

Yıl	Evlenme	Tekrar evlenme	Boşanılan kişi ile tekrar evlenme	Evlenmeler içinde tekrar evlenmelerin oranı	Tekrar evlenmeler içinde boşanılan kişi ile tekrar evlenmelerin oranı
	1	2	3	(2/1)	(3/2)
2000	675.602	70.805	7.562	10,5	10,7
2001	544.322	74.290	7.830	13,6	10,5
2002	510.155	72.451	8.442	14,2	11,7
2003	565.468	70.810	10.407	12,5	14,7
2004	615.357	73.759	11.633	12,0	15,8
2005	641.241	76.722	12.146	12,0	15,8
2006	636.121	81.348	15.584	12,8	19,2
2007	638.311	82.437	14.399	12,9	17,5
2008	641.973	82.747	13.120	12,9	15,9
2009	591.742	85.345	14.879	14,4	17,4
2010	582.715	88.214	14.128	15,1	16,0
2011	603.751	93.178	15.528	15,4	16,7

T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın konu ile ilgili verileri şöyle olmaktadır;

➤ 2000 yılından günümüze kadar, evlenme sayılarında belirgin bir şekilde artma veya azalma eğilimi görülmemektedir. Buna karşın "tekrar evlenme" ve "boşanılan kişi ile tekrar evlenme" sayılarına bakıldığında bu sayıların her geçen yıl artış gösterdiği gözlenmektedir.

➤ 2000 yılında, "tekrar evlenme" sayısı 70.805 olarak görülmekteyken 2011 yılında yaklaşık %30 oranında artış göstererek sayısı 93.178'e çıkmıştır.

➤ Boşanılan kişi ile tekrar evlenme durumunun sayı ile karşılığına bakıldığında 2000 yılında 7.562'den, 2011 yılında 15.528 sayısına yaklaşık iki katı artış göstererek ulaşmıştır. Yıl içinde gerçekleşen evlenme sayılarına bağlı olarak "tekrar evlenme" ve "boşanılan kişi ile tekrar evlenme" oranları farklılık göstermektedir.

➤ Her yıl gerçekleşen evliliklerin yaklaşık %10-15'lik bölümünün tekrar evlenen kişilerce gerçekleştirildiği ve bu şekildeki evliliklerinde yaklaşık 6'da birinin daha önce boşanmış kişiyle tekrar evlenilmesiyle gerçekleşen evlilikler olduğu anlaşılmaktadır (ASAGEM, 2015: 23).

TNSA'nın 2008 yılında yapmış olduğu araştırma sonuçlarından elde edilen verilere göre, "Türkiye'de ilk evliliği sonlanmış 15-49 yaş arası kadınların yaklaşık üçte birinin (%35,3) ikinci kez evlendiği tespit edilmiştir. İkinci evliliği sonlanmış kadınların ise %44,1'i üçüncü kez evlenmiştir. Evliliği sonlanan kadınlar arasında en sık oranda tekrar evlenenler, eşi ölmüş olanlardan ziyade, boşanma neticesinde evliliği sonlanmış olan kadınlar" olmaktadır (Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, 2009). Tekrar evlilik oranlarının erkeklerle karşılaştırıldığında boşanan kadınlar arasında daha düşük seviyede kaldığı görülmektedir. Tekrar evlenme konusunda kaçınmanın sebeplerinin kadınlar ile erkekler arasında farklılıklar gösterdiği görülmektedir. Boşanan kadınlar (%52,3) ve erkekler (%72,7) için eskisine benzer sorunların yeni evlilikte de karşılarına çıkma endişesi tekrar evlenmekten kaçınmalarının asıl sebebinin oluşturmaktadır. Erkeklerle karşılaştırıldığında kadınlar tekrar evlenmeme nedeni olarak, çok daha yüksek bir oranda yeni eş adayının çocuklar için iyi bir ebeveyn olup olmamasına ilişkin endişe duyduklarını dile getirmektedirler. Bu nedenle tekrar evlenmek istemediklerini belirten kadınların oranı %33,6 iken, bu oran erkeklerde %9,1'e kadar düşmektedir (ASAGEM, 2011: 29).

Sonuç

Aile çözümlerindeki sayının artışı, sosyo-kültürel ve ekonomik dönüşümlerin bir sonucu olarak ele alınmaktadır. Boşanma konusunda yapılan mevcut araştırmalar, kadınların çalışma hayatına katılarak ekonomik bağımsızlıklarını kazanmasını önemli etkenlerden biri olarak göstermektedir. Kadınların ekonomik olarak geçimi tek başlarına sağlayabilmeleri, iyi gitmeyen evliliklere ekonomik sebeplerle tahammül etmemelerine yol açmaktadır. Yine ekonomik nedenlerle tekrar evlenen boşanmış anneler yerine tek ebeveyn olarak yaşayan, kendisinin ve çocuğunun ihtiyaçlarını karşılayan boşanmış annelere artık sıkça rastlanmaktadır. Böylece klasik anne-baba ve çocuk(lar)dan oluşan aile genellemesinin gerçekçi olmadığı, tek ebeveynlik formunda olduğu gibi ailenin küçülmesini, modernleşme ve endüstrileşmenin bir sonucu olarak ele almamak gerektiği ortaya çıkmaktadır. Ebeveynlerden biri öldükten sonra tek ebeveynliğin iki ebeveynliğe göre oldukça sık rastlanan bir olgu olduğu ileri sürülmektedir. Yalnızca ebeveynlerden birinin yaşamının sonlanması değil, zorunlu göç, savaş, açlık, kıtlık benzeri ebeveynlerin birlikteliğini tehdit eden farklı sebeplerle karakterize edilen iki ebeveyn ve çocuklardan oluşan klasik çekirdek ya da geniş aile dışında da formlar görülmektedir (ASAGEM, 2011: 19-20). TÜİK istatistiklerinden ve Aile ve Sosyal Çalışma Bakanlığı yayınlarından yararlanılarak elde edilen veriler, çalışmayı "tek ebeveynli aileler" ve "tekrar evlenme" olarak kategorize edilen temalar etrafında şekillenmektedir. İstatistiksel göstergeler gerek Türkiye'de gerekse Dünya'da olsun klasik aile kalıplarının dışına çıkan "tek ebeveynli aileler" ve "tekrar evlenme" formlarının etkin bir şekilde belirginliğini artırdığını göstermektedir. Klasik geleneksel aile tanımlamalarının ötesinde onu deforme eden bu yeni aile formları, bilim, teknoloji, ulaşım gibi sayılabilecek toplumsal değişmeyi içeren birçok etken sebebiyle günümüz toplumlarında gündelik yaşamın merkezine inceden incede yerleşmeye başlamıştır. Geniş aileden daha mikro bir aile yapısı olan çekirdek aile, daha da mikro düzeye indirgenerek tek ebeveynli bir yapıya dönüşmektedir. Tekrar evlenmede ise yeni formla tekrar geriye dönük inşa edilen ters bir mikro dönüşüm söz konusu olmaktadır. Sonuç olarak, aile kalıplarındaki klasik sembolik göstergelere ilişkin kendini gösteren bu değişim ve farklılıkların ne şekilde ve nasıl olduğunu çözümlemek, aile yapısındaki kırılmaların nedenlerini anlamak açısından önem taşımaktadır. Çalışma, TÜİK istatistiklerinin ve Aile ve Sosyal Çalışma Bakanlığı yayınlarının konuya ilişkin sınırlı ve kısıtlı olarak elde edilen verilerden yararlanarak şekillendiği için gelecekte bu konuya ilişkin daha kapsamlı araştırmalar yapılmasına gereksinim duyulmaktadır.

Kaynaklar

- Aksan, G. (2013). Evlilik ve Ayrılma: Ailenin Kurulması ve Sona Ermesi. *Sistemik Aile Sosyolojisi*. Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları.
- Alıkaşifoğlu, M. (2008). Ergenlerde Davranışsal Sorunlar. *İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri Sempozyum Dizisi*, 63, 5-59.
- ASAGEM. (2020). *Yayınlar*. Erişim adresi: <https://www.ailevecalisma.gov.tr/athgm/yayin-kaynak/yayinlar/>
- ASAGEM. (2011). *Tek Ebeveynli Aileler*. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayınları.
- ASAGEM. (2006). *Türkiye'de Aile Yapısı Araştırması*. Ankara: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Yayını.
- Baltacı, A. (2019). Nitel Araştırma Süreci: Nitel Bir Araştırma Nasıl Yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Bayer, A. (2013). Değişen Toplumsal Yapıda Aile, *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4(8), 101-129.
- Canatan, K. (2013). Aile Hakkında Kuramsal Perspektifler. K. Canatan ve E. Yıldırım (Ed.). *Aile Sosyolojisi*. İstanbul: Açılım Kitabevi.
- Demir, A. (2019). *Tekerlekli Düşün Fiziksel Engellilerin Aile İnşası*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Giddens, A. ve Sutton, P. W. (2016). *Sosyoloji (7th ed.)*. İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Güçlü, S. (2005). *Kurumlara Sosyolojik Bakış*. İstanbul: Birey Yayıncılık.
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. (2009). *Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2008*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü, Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı ve TÜBİTAK.
- Neuman, L. (2014). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Desen.
- TÜİK. (2019). *İşgücü İstatistikleri*, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1007
- TÜİK. (2019). *Evlenme ve Boşanma İstatistikleri*, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=33708>

- Serin, N. B. ve Öztürk, S. (2007). Anne-Babası Boşanmış 9–13 Yaşlarındaki Çocuklar ile Aynı Yaş Grubundaki Anne-Babası Boşanmamış Çocukların Benlik Saygısı ve Kaygı Düzeyleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 8(2), 117-128.
- Şentürk, Ü. (2006). *Parçalanmış Aile Çocuk İlişkisinin Sebep Olduğu Sosyal Problemler (Malatya Uygulaması)*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Şirvanlı, Ö. D. (1999). Eşler Arası Çatışma ve Boşanmanın Çocuklar Üzerindeki Etkileri II: Sosyal destek. *Çocuk ve Gençlik Sağlığı Dergisi*, 6(2), 83–88.
- TAYA. (2016). *Türkiye Aile Yapısı Araştırması 2016*. Erişim adresi: <https://www.ailevecalisma.gov.tr/media/35811/taya-2016.pdf>
- TAYA. (2011). *Türkiye Aile Yapısı Araştırması 2011*. Erişim adresi: <https://www.ailevecalisma.gov.tr/uploads/athgm/uploads/pages/arastirmalar/taya2011.pdf>
- TAYA. (2006). *Türkiye Aile Yapısı Araştırması 2006*. Erişim adresi: <https://www.ailevecalisma.gov.tr/uploads/athgm/uploads/pages/arastirmalar/taya2006.pdf>
- Toksoy, Ş. E. (2005). *Liseli Ergenler Üzerinde Ebeveyn Ölümünün Psikososyal Etkileri (Yüksek Lisans Tezi)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, 2005.
- Yıldız, S. A. (2004). Çocuk, Ölüm ve Kayıp. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11, 125-144.
- Yılmaz, A. (1998). Tek Ebeveynli ve İki Ebeveynli Ailelerden Gelen Üniversite Öğrencilerinin Kendilik İmgesi. *Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı Dergisi*, 5(3), 142-150.
- Zencirkıran, M. (2018). *Sosyoloji*. Bursa: Dora Yayıncılık.

CHANGES IN FAMILY PATTERNS AND ANALYSIS OF DIFFERENCES

Ayşegül DEMİR

ABSTRACT

Family patterns express the diversity in family structures where cultural, organizational, class, and daily life values dominate. Variations in family experience in the daily life cycle cause changes and differences in the organizations seen in traditional family patterns. In this respect, it is a matter of unraveling the questions about how the family should be, with the effect of the transformation of traditional patterns that dominate a single direction in the society within the family structure. For this reason, the study aims to analyze the changes and differences in family patterns. In the study, TÜİK statistics and T.C. Content analysis was performed by scanning the publications of the Ministry of Family, Labor and Social Services on the subject and using the document review technique. The findings of the study are shaped by the themes classified as "single parent families" and families based on the experience of "remarriage" beyond the classifications divided into classical traditional family and nuclear family, especially in today's societies. As a result, it is important to reveal how and how these changes and differences that manifest themselves in the classical symbolic indicators in family patterns, in terms of understanding the reasons for the breaks in family structure.

Keywords: Family patterns, single parent families, remarriage